

Dobry člověk ještě žije a je tu i pro vás – Zuzana Petržilková

Některé střední školy mají hezký zvyk – ke konci kalendářního roku pořádají tzv. akademie. Je to společné představení dovedností a talentů žáků, kteří kromě svých povinností nacházejí zalíbení i v činnostech, za které nedostávají známku. Akademie středních škol v Praze Butovicích je akce, která vzbudí úctu i obdiv, a to nejen k šikovným studentům, ale i k pedagogům, kteří své studenty povzbuzují a vedou. Měla jsem tu čest seznámit se s profesorkou anglického a ruského jazyka na zdejších školách, které se zaměstnání stalo povoláním na celý život. Jistě, Zuzana Petržilková není jediná, ale v každém případě se mi její přístup i osobní nasazení zalíbily natolik, že jsem se chtěla rozdělit o tuto známost i se čtenáři Zory.

...

Vystudovala jste Pedagogickou fakultu v Ústí nad Labem, ačkoliv jste původně měla jiné plány. Blíží se vám šedesátka, což bývá klasická krize mnohých pedagogů, kteří bojují s vyhořením. Vy bojujete s nedostatkem času, ale váš elán i osobní nasazení pro studenty s handicapem je obdivuhodný. Jak to přišlo, že se zaměstnání stalo vaším životním posláním a zároveň tvůrčím koníčkem?

...

Roky jsem pracovala jako výchovná poradkyně na základní škole. Asi před čtrnácti lety mě moje kamarádka oslovila s tím, že na butovických středních školách potřebují angličtináře. To prostředí, ve kterém jsem se ocitla, mě doslova uchvátilo. Najednou se ze zájmu stala výzva. Bylo mi jasné, že děti potřebují nejen průběžně připravit k maturitě nebo závěrečným zkouškám, ale že chci, aby je cizí jazyky bavily a byly jim i v praxi užitečné. Postupně jsem si jako nepovinný předmět přibrala ruštinu a hudební výchovu, protože jsem studentům chtěla nabídnout i něco, co není povinné, ale co je zajímavé a může to rozšířit jejich vzdělanost. Protože jsem vystudovala všeobecnou pedagogiku, bylo potřeba, abych si rozšířila vysokoškolské vzdělání ještě o speciální pedagogiku, konkrétně tyflopeditii. Na studium jsem se sice přihlásila až po padesátce, ale hodně mi to dalo, a navíc jsem si zvýšila kvalifikaci.

...

Když vaše škola pořádala literární a dramatickou soutěž, která se jmenuje Veršobraní, všimla jsem si, s jakým nadšením se zde uplatňuje hudební soubor vašich studentů. Později jsme společně několikrát využily příležitost, aby se vaši svěřenci trochu otrkali i před veřejností, konkrétně se pravidelně účastní Noci kostelů. Jak se vám podařilo sestavit soubor, který už dnes čítá čtrnáct studentů zpívajících a hrajících na hudební nástroje?

...

Já se za zakladatelku ani sbormistryni nepovažuji. Na produkci tohoto souboru je nejpůvabnější to, že vzešel takřikajíc sám od sebe, jako zcela neformální kroužek mimo školu. Řekla jsem si, že by bylo škoda, aby za svou snahu nedostali žádnou známku, a tak jsme s paní zástupkyní zařadily hudební výchovu mezi nepovinné předměty. Když začaly letní prázdniny, sedla jsem si a vymyslela osnovy a učební plány, aby i formalitám bylo učiněno zadost. A tak mohou studenti ze všech butovických středních škol docházet na nepovinný předmět Hudební výchova, ale v podstatě jejich chuť připravovat se jako soubor byla a zůstává klíčová. Sami si připravují repertoár, hledají písničky na cédéčkách nebo na You Tube, já jim jen občas radím nebo pomáhám připravovat texty, dramaturgii a třeba i hledáme způsob, jak vystupovat, aby to mělo řád a zároveň spontánnost. Oboustranně nás to

baví. Někteří studenti školu už dokončili, ale jiní, ti mladší se přihlásili do souboru a převzali štafetu, takže hrajeme a zpíváme dál. Máme k dispozici místnosti v budově internátu, kde máme lepší podmínky – především klavír a další hudební nástroje. I to přispívá k neformálnosti a radosti z hraní a zpívání.

...

Zmínila jste, že studenti z hudebního souboru spolupracují i s dramatickým kroužkem. Většina z nich také dochází na ruštinu. Je tohle nasazení v nepovinných aktivitách obvyklé?

...

Myslím si, že tento zájem vyplývá z toho, že se jedná o děti, které mají tvůrčí vlohy. Některé z nich mají kromě zrakového handicapu i další, ale zvládají to, jak s pomocí nás pedagogů, tak ale i proto, že se naučili doplňovat se a vzájemně si pomáhat. Tady mají společný cíl, a tak i využívají příležitosti, jak své handicapy kompenzovat, jak spolupracovat, když na tom nejsou fyzicky úplně stejně. Myslím si, že tohle je ten nejlepší vklad do praktického života, jaký si mohou ze školy odnést. Vzdělání je hlavní, ale budování sociálních vazeb a hledání vztahů považují za nejdůležitější. Odměnou je, že jsou studenti dobře připraveni pro práci v týmu a respektování druhých.

...

Docela dobře chápu, že vaše studenty zajímá hudba, dramatické umění a třeba i angličtina. Jak ale prospívají v ruštině? A jak se ji mohou učit se zrakovým handicapem?

...

Ruština je krásný jazyk, ke kterému má čeština docela blízko. Krásná je i ruská klasická literatura, zejména román a poezie. Ale já ponechávám studentům velkou svobodu v tom, co se chtějí učit, mohou si vybrat i texty písní významných zpěváků, mohou si vybrat, jestli se chtějí učit azbuku nebo se spíš zaměří na gramatiku, ruské reálie a konverzaci pro praktické využití ruštiny. Kdo nevidí na běžně tištěnou azbuku, může využít i speciální nákresy, které mám pro tuto příležitost připravené, samozřejmě i další pomůcky, včetně audio a MP3 nahrávek, filmových dokumentů s komentářem nebo příležitostné seznamování s ruskou kulturou.

...

Než jste se naplno vydala svému současnému povolání, měla jste nějaké koníčky?

...

Odjakživa ráda zpívám a ráda čtu. Jenže teď jsou mým hlavním koníčkem maturanti z angličtiny, kterých mám rok od roku víc. Nejde jen o přípravu v oblasti vědomostí, ale složitější to máme i po technické stránce, tedy připravit studenty tak, aby měli komfort, pokud jde o testy a písemky, aby bylo vše připraveno s využitím počítačů s ohledem na zrakový potenciál jednotlivců. Cermat nám pošle zadání, ale my je musíme zcela přizpůsobit studentům se zrakovým handicapem, a to včetně přepisu obrázků do psané řeči, náslechu, psaní a čtení. To zabere opravdu hodně času. Jistě, jde především o angličtinu, ale jak má student vyprávět podle obrázku třeba o dovolené u moře, když je nevidomý, nikdy ho neviděl a ani třeba u toho moře nebyl?

...

Jak významná je role technických asistentů u maturit?

...

„Ta role je naprosto zásadní, protože i když existují počítačové programy pro čtení angličtiny, při maturitě se nedají použít. Cermat nám ta zadání dodá den maximálně dva dny před maturitními zkouškami, a my učitelé a asistenti musíme třeba přes noc vše modifikovat, popsat, přizpůsobit tak, aby student mohl z náslechu odpovědět na otázky a aby mohl číst braillovský nebo zvětšený text. A to se prostě musí stihnout, protože všechno je časově velmi přísně limitováno. Když nebyly takové požadavky na státní maturity, pracovalo se nám snadněji.

...

Máte, ve srovnání s profesory na standardních středních školách, více placených hodin na speciální přípravu nebo pro pomoc studentům mimo vyučování?

...

Ale kdepak, nic takového nemáme. Studentům pomáháme, jak se dá, o přestávkách, před vyučováním, po vyučování. Přípravy děláme třeba i o víkendech, když se to jinak nedá stihnout. Ano, máme nějaké příplatky za to, když si rozšíříme vzdělání o speciální pedagogiku, ale pravda je taková – kdybych své povolání nepovýšila mezi své osobní zájmy, určitě bych začala myslet na to, že výkony speciálních pedagogů zdaleka nejsou zhodnoceny podle skutečné námahy a pracovních hodin.

...

Kdykoliv jsem vás potkala, měla jste nějaký časový stres. Přesto se usmíváte, jste zaujatá pro spoustu témat, nikdy jsem u vás nezaznamenala špatnou náladu. Co vám pomáhá, abyste se přes všechnu tu námahu stále radovala ze života?

...

Každý člověk musí mít něco, co mu pomáhá přenést se přes náročné životní chvíle. Já mám ráda květiny, takže se jim věnuji na naší zahradě. Když nejsem na zahradě, baví mě aranžovat všelijaké suché rostliny, chodím do kurzu, kde nás takové věci učí. Před necelým rokem se nám narodil první vnouček, takže občas hlídám nebo společně s dcerou a chlapečkem něco podnikáme. To je také velká radost!

...

Je asi málo témat, kterými se zabýváte, abyste přitom nemyslela na své studenty a další možnosti, jak jim rozšířit obzory.

...

To je pravda. Ale nejsem u nás na škole jediná, kdo je takhle potrefen. Řekla bych, že většina mých kolegů i kolegyně má své studenty stále v hlavě, a ať nás potká cokoliv, hned hledáme nějaké možnosti, jak obohatit jejich rozhled. Samozřejmě, být přítelem svého povolání má i stinné stránky. Častokrát si uvědomuji, že jsem nebyla vždy naplno k dispozici svým dětem v době, kdy dorůstaly. Říkala jsem si, že už mě tolik nepotřebují... Dnes to vidím trochu jinak, bylo by mi milé, kdybych si je víc užila, dokud byly doma. Také hodně šidím svou lásku ke knihám, i když se snažím žít kulturně. Je to tak – občas něco ošidíte, když chcete někde jinde prospět. Ale jsem spokojená, nestrádám a raduji se ze svého života. Jednou za rok jedu k moři dobít baterky, ale jinak mě nabíjí ta radost, když se něco

povede, ať maturita, ať veřejné vystoupení našeho souboru třeba na Světlušce nebo jinde. Radost je v podstatě hnací motor.

...

Jako by vám to nestačilo, pořádáte pro své studenty i zájezdy do zahraničí. Kde všude jste byli?

...

Jezdíme většinou ještě společně s dětmi z běžných škol, což považuji oboustranně za užitečnou integraci. Byli jsme v Petrohradu, v jihozápadní Anglii, byli jsme i ve Skotsku. Jezdíme autobusy, většinou to je kolem 3 000 km. Studenti se seznámí s rodilými mluvčími, poznají něco z místní kultury a hodně si užívají cestování i nové kamarády. Jsem moc pyšná na to, že se všude dobře chovají, a ačkoliv mají každý nějaký handicap – zrakový nebo tělesný, všude jsme včas a nikde neděláme ostudu. Zájezdy většinou vymyslím ještě s některou kolegyní, ale přípravu programu zájezdu dělám v tzv. volném čase.

...

Překvapivé je, že máte ještě nějaký volný čas.

...

Moc ho nemám. A kdybych přemýšlela, co dělat, když nemám co dělat, určitě bych šla spát. Spala bych nejvíc, jak to jde. To je totiž jediné, co mi v životě chybí.

Delicie Nerková

Jaroslava Novotná, publikováno v časopise Zora 2019